

Filozofia codzienności (93)

Każdy bywa pacjentem Zarys filozofii farmacji

Wstęp

Życie i zarazem zdrowie człowieka, to jedna z wartości, którą można uznać za niemal uniwersalną. Prawie każdy – wyłączając na przykład terrorystów, czy ludzi załamanych psychicznie, ogarniętych depresją – pragnie być zdrowy i długo żyć. Stąd płynie szczególne znaczenie, a nawet posłannictwo lekarzy i farmaceutów, jak również pielęgniarzek.

Choroby należy traktować jako składnik ludzkiego życia. Każdy z nas jest, lub może stać się pacjentem. Jednakże należy pamiętać o słowach lekarza i zarazem filozofa Juliana Aleksandrowicza: nie ma nieuleczalnych chorób. A także słowa tego uczonego, że zdrowie ma dla pojedynczego człowieka taką samą wartość, co pokój dla ludzkości. Płyną stąd powinności wobec samego siebie i wobec innych.

By móc przezwyciężać choroby, trzeba brać pod uwagę, że stanowimy jedność psychofizyczną. Wobec tego, wielkie znaczenie ma wiara w wyzdrowienie. Julian Aleksandrowicz sformułował XI przykazanie: „Nie trać nadziei” i uznał je za podstawowe.

Znaczenie porównywalne z nadzieją ma odnalezienie w sobie pasji życiowej, a więc czynienie czegoś znaczącego także dla innych. Prawidłowa hierarchia wartości, w tym dominacja ideałów jako kierunkowskazów, przynosi poczucie sensu życia oraz wewnętrznej harmonii i zarazem zdrowia. Warto też uświadomić sobie, że niezawodne jest poczucie radości płynącej z faktu własnego istnienia i że sprzyja ono zdrowiu.

Nie tylko medycyna, ale także farmacja odcięta od korzeni filozoficznych nie pełni właściwej dla siebie roli. Obserwowane w naszych czasach częste postawy konformistyczne – a więc odchodzenie od własnych przekonań ze względu na spodziewane korzyści – nie służą zdrowiu.

Pragnę wyjaśnić we wstępie, że zainicjowałam filozofię farmacji artykułami publikowanymi w „Czasopiśmie Aptekarskim” w latach 2001-2003. Byłam zapraszana jako

konsultant w pracach nad nowelizacją Kodeksu Etyki Aptekarza w końcu lat dziewięćdziesiątych. Z inicjatywy Prezesa Naczelnej Rady Aptekarskiej wygłosiłam w 2002 roku wykład dla członków samorządu aptekarskiego na temat problemów aksjologicznych zawodu aptekarza. W senacie RP zabierałam głos w obronie aptekarzy. Byłam przewodniczącą Komitetu Międzynarodowej Nagrody Naukowej Aptekarzy, Producentów, Dystrybutorów, Hurtowni i „Czasopisma Aptekarskiego”.

Filozofia farmacji jako dział filozofii

Filozofia towarzyszy ludzkości od początku dziejów. Narodziny filozofii w starożytnej Grecji wiążą się z odwołaniem do siły poznawczej rozumu, zmysłów oraz intuicji. Początkowo filozofia była wszechnauką. Dzieje jej, to wyodrębnianie się z filozofii nauk szczegółowych. Filozofowie dążyli do poznania świata przyrody oraz byli wyrazicielami mądrości. Zainteresowanie człowiekiem nastąpiło nieco później niż dążenie do zgłębienia istoty zjawisk świata przyrody. Po cząwszy od wystąpienia Kanta, przedmiotem dociekań filozofii stał się także świat kultury.

Filozofia – obecnie niedoceniana, bowiem dominuje socjologiczny punkt widzenia – poszerza horyzonty poznawcze i nadaje głębszy wymiar istnieniu tego, kto się z nią zetknął. Pozwala kształtować w pogłębiony sposób własny pogląd na świat oraz wyzwalać się spod presji stereotypowych poglądów. Od filozofów należy oczekiwać określenia kierunku przemian gospodarczych, społecznych, politycznych. Ludzkość rozwiązuje wprawdzie wiele problemów i doprowadziła do rozkwitu cywilizacji, ale człowiek nie zna wystarczająco siebie i bywa zagubiony, ponieważ przemiany budzące często nadzieje na spotęgowanie wolności i sprawiedliwości – okazują się złudne.

Filozofia powstała ze zdziwienia otaczającym światem. Na wiele pytań, powtarzających się od wieków, brakuje wciąż jednoznacznej odpowiedzi. Warto też dodać, że nowe systemy filozoficzne nie podważają systemów sformułowanych nawet przed wiekami. Inaczej sytuacja się przedstawia na terenie nauk szczegółowych. Historię poszczególnych nauk, by wymienić jako przykład historię medycyny, czy historię astronomii – należy traktować jako zapis błędów, które rozum człowieka popełniał w dążeniu do prawdy; teorie dawniej uznawane za niepodważalne, dziś należą do historii poszczególnych nauk.

Systemy filozoficzne są różnorodne, często wzajemnie sprzeczne, co jest wynikiem ograniczonych możliwości poznawczych człowieka. Odmienne teorie występują obok siebie z jednakowym uprawnieniem do słuszności.

Na ogół przyjmuje się, że system filozoficzny może składać się z następujących działów; metafizyka (ontologia), teoria poznania (gnoseologia), epistemologia (teoria nauki), teoria wartości (aksjologia), filozofia dziejów (historiozofia), etyka, estetyka, filozofia przyrody, filozofia prawa, filozofia polityki, filozofia twórczości, filozofia kultury, filozofia medycyny, antropologia filozoficzna. Powołałam do życia nowy dział – filozofię codzienności – publikując blisko dziesięć książek w których ją zarysowuję, a niniejsza zawiera zarys filozofii farmacji.

Kontakt osobisty z nauczycielem, w tym akademickim, ma istotne znaczenie dla kształtowania osobowości adepta Farmacji. Nie da się tego kontaktu zastąpić ani podręcznikami, ani nauczaniem poprzez wykłady telewizyjne. Znamiennie, że ci, którzy kończyli dawniej szkoły, z reguły zachowali w pamięci „swojego” nauczyciela. Bywał on nierzadko tym, kto zaszczerpił określone wartości i ukierunkował wybór studiów. Nowe pokolenia coraz rzadziej wiedzą co to znaczy mistrz – nauczyciel. Zubożająca jest sytuacja w której nie odnajdujemy takiego oparcia w spontanicznie wybranym autorytecie. Mądrość wyniesiona z książek nie wystarcza. Potrzebne są żywe wzory. Wybitny pedagog i zarazem tłumacz dzieł Platona, Władysław Witwicki, stwierdzał w 1915 roku, że jeśli ktoś nie ma w sobie szczypty artyzmu, to nigdy nie potrafi być nauczycielem w pełnym tego słowa znaczeniu. Klasa i sala wykładowa stanowią w pewnym sensie widownię teatralną. Nauczyciel bywa w sytuacji trudniejszej niż aktor, bowiem ma przekazywać nowym uczniom w świeży sposób poglądy już wielokrotnie przez siebie wyrażane.

Niestety, wiele osób kształtuje własne poglądy w sposób bezkrytyczny, przejmując obiegowe stanowisko. Farmaceutom niezbędna jest pomoc w wyrabianiu krytycyzmu polegającego na samodzielnym przemyśleniu tego, czego zostali nauczeni. Aptekarze pracują wśród ludzi. Im więcej wiedzą, tym trafniej mogą pomóc. Istotne znaczenie ma więc wielopoziomowy i wielopłaszczyznowy charakter ich studiów.

Związek filozofii farmacji z prawem

W starożytności filozofia obejmowała całokształt wiedzy o świecie. Filozofowie byli zarazem lekarzami i farmaceutami, by użyć współczesnego określenia. Dzieje filozofii, to wyodrębnianie się z niej poszczególnych nauk; psychologia stała się samodzielną nauką dopiero w połowie XX wieku.

cdn.

Maria Sajdakowska